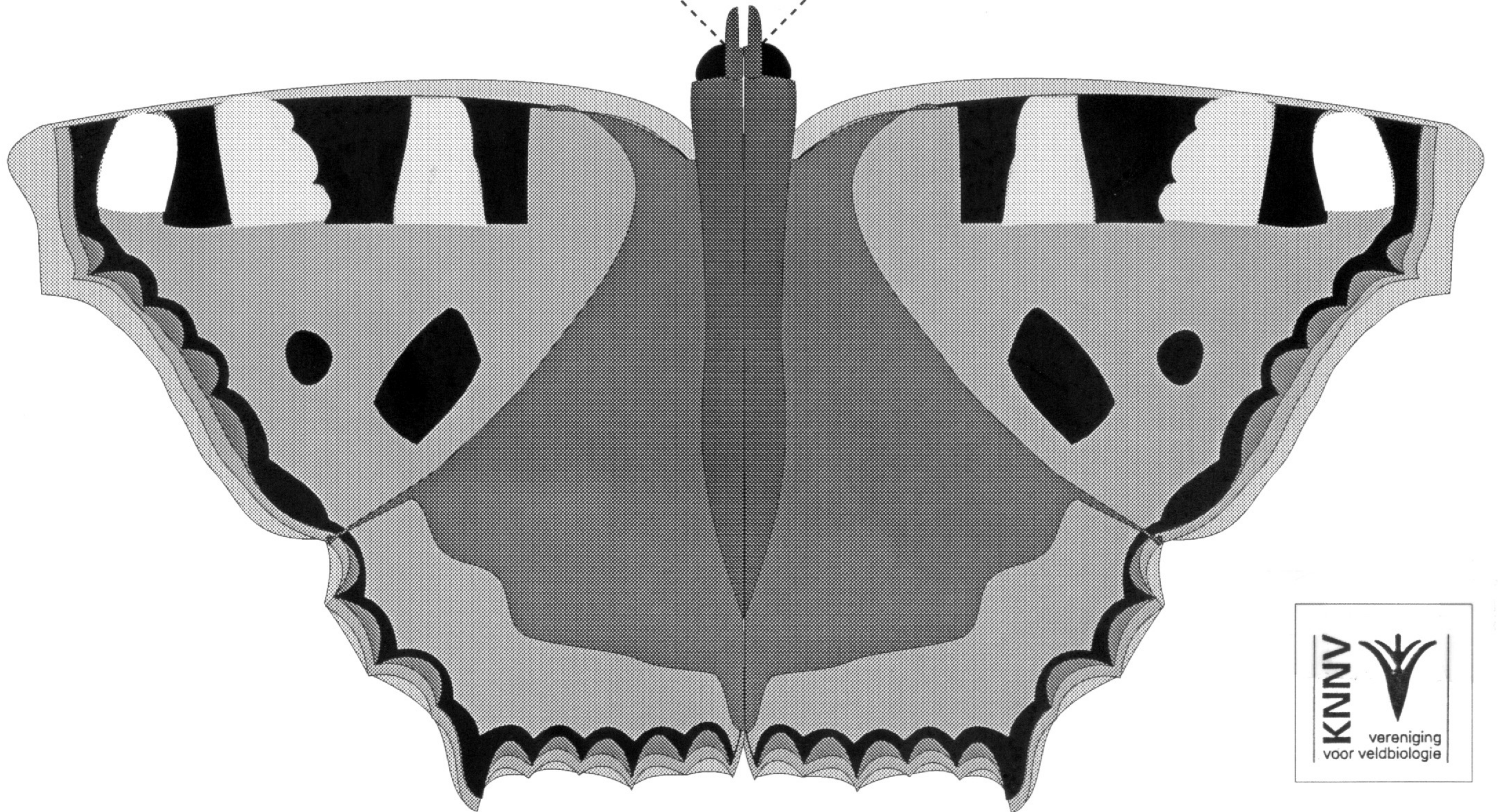

KNNV ZOETERMEER
KWARTAALBERICHT
JULI 1993 Nr. 1

KWARTAALBERICHT KNNV ZOETERMEER 2 juli 1993 Nr. 1

INTRODUCTIE.	2
EEN INITIATIEFGROEP.	4
DE OPRICHTINGSVERGADERING OP 10 MAART.	5
EEN VOORLOPIG BESTUUR.	6
HET RESULTAAT VAN DE ZOEKACTIE KLEINE VOS.	7
LEVEN LANGS EN IN HET WATER.	7
NACHTEGALEN BIJ DE ZANGVOGELEXCURSIE OP 9 MEI	8
DE SLOOTJES-EXCURSIE OP 20 JUNI	9
DE BIJEENKOMST OP 22 JUNI	10
WIE ZIET DE GIERZWALUW..	10
BIJEENKOMST 7 SEPTEMBER.	11
VLINDERJAAR 1994.	11
BOEKEN.	11
IMPORT PAARSE MORGENSTER.	11
EXCURSIEPROGRAMMA AFDELING ZOETERMEER 1993.	12
COLUMN.	12
DATA..	13
NAMEN.	15
HET VOLGENDE NUMMER.	16

INTRODUCTIE

Door Jan Parmentier

Veel mensen zijn geïnteresseerd in de natuur om zich heen. Die interesse kan incidenteel zijn of heel diepgaand en ze kan te maken hebben met alle mogelijke facetten van de natuur. De KNNV-afdeling Zoetermeer is opgericht om de belangstelling voor de natuur in de eigen omgeving te stimuleren. De afdeling wil mensen de gelegenheid geven, ervaringen met anderen uit te wisselen en gezamenlijk iets te ondernemen. Of U nu een expert bent in paddestoelen of een geïnteresseerde wandelaar, die wat meer wil weten van alles wat groeit en bloeit, iedereen kan wat opsteken in onze vereniging of zijn kennis met anderen delen. Veel van onze activiteiten zullen zich buiten afspelen, want de basis voor veldbiologie wordt gelegd door buiten waarnemingen te doen. Die waarnemingen moeten zich niet beperken tot het op naam brengen van een plantje of vogel; het gaat er juist om, iets te leren over de samenhang in de natuur en over het functioneren van planten en dieren. Dat leren gaat het beste in een ontspannen, informele sfeer, in een kring van mensen die het goed met elkaar kunnen vinden. Iedereen moet daarin zijn inbreng kunnen hebben, de specialist, de belangstellende wandelaar en de nieuwsgierige Vutter. Dat klinkt misschien wat idealistisch, maar de ervaringen van de afgelopen maanden binnen onze nieuwe afdeling laten zien, dat het kan. Er valt op natuurhistorisch gebied in de omgeving van Zoetermeer veel te beleven. Gaat U maar eens mee op onze excursies, dan zult U snel overtuigd worden. De afdeling zal zich, zoals ook de landelijke KNNV, richten op de praktische beoefening van de veldbiologie.

We zijn geen actiegroep voor milieubehoud, geen open universiteit en geen dierenbescherming, al gaat het milieu ons zeer ter harte, al proberen we mensen iets te leren en al staan we op de bres voor het dier. Als nieuwkomer in het Zoetermeerse verenigingsleven zullen we onze activiteiten waar nodig, afstemmen op die van anderen. Er is zoveel keus binnen het brede gebied van natuurstudie en beleving, dat overlappende acties niet nodig zijn.

Een vereniging staat of valt met de actieve inbreng van zijn leden. Het -voorlopige- bestuur hoopt zeer op Uw betrokkenheid. Iedere inbreng, groot of klein, van nieuwelingen of oude rotten, is welkom. Dit blad hoopt een afspiegeling te zijn van uw eigen initiatieven en waarnemingen. Ik hoop, dat de inhoud van dit eerste nummer U aanspreekt. Mocht dat (nog) niet helemaal het geval zijn, brengt U dan Uw suggesties voor verbetering ter kennis van onze eindredacteur, Taeke de Jong. Nog beter is het natuurlijk, een eigen bijdrage in te sturen. Laten we er samen iets van maken.

Jan Parmentier op de slootjes-excursie van 20 juni 1993

HET DOEL VAN DE KNNV

De Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) is in 1901 opgericht op initiatief van H.Heukels, H.W.Heinsius en Nederlands bekendste veldbioloog Jac.P.Thijssse.

De KNNV stelt zich natuurstudie, natuurbeleving en natuurbescherming ten doel. Deze doeleinden worden bereikt met activiteiten die variëren van gezelligheid tot serieuze inventarisatie, documentatie en presentatie van plaatselijke natuurontwikkelingen.

De Vereniging organiseert daartoe landelijk, regionaal of lokaal kampen, reizen, excursies, lezingen, cursussen en werkgroepen.

Leden van de KNNV ontvangen het verenigingsblad Natura waarin deze activiteiten worden

aangekondigd en verslagen alsmede gezaghebbende artikelen over de stand van de natuur worden gepubliceerd.

EEN AFDELING ZOETERMEER

Er bestonden begin dit jaar 56 plaatselijke afdelingen van de KNNV, maar tot in 1993 bestond er nog geen Zoetermeerse afdeling. De ca. 20 Zoetermeerse leden van de KNNV waren óf alleen lid van de Landelijke Vereniging, óf waren aangesloten bij de Afdelingen Rotterdam, Delft, Den Haag of Gouda.

Op initiatief van Johan Vos, gemeentelijk ecooloog van Zoetermeer en Annet de Jong, medewerkster van De Soete Aarde, zijn de leden aangeschreven voor de mogelijke oprichting van een plaatselijke afdeling.

Annet de Jong van de Soete Aarde

Grote delen van Zoetermeer kunnen worden beschouwd als nieuw natuurgebied in ontwikkeling. Die spannende en soms verbazingwekkende ontwikkeling vindt plaats zonder dat die door de bewoners en bestuurders voldoende wordt opgemerkt en gevolgd. Daardoor blijven kansen onbenut.

EEN INITIATIEFGROEP

In januari 1993 kwamen de leden J.G. Bieze, R. Bolle, A. de Jong, T.M. de Jong, M.J.M. Kester, de Heer en Mevrouw Prins, J. Vos, P.A. van Wely en I. Zwarekant bijeen met vertegenwoordigers van het landelijke bestuur en van de Delftse

Afdeling. Zij vormden nog geen bestuur, maar stelden zich garant voor het organiseren van de eerste initiatieven, zoals het kiezen van een voorlopig bestuur. Eind 1993 wordt dan een bestuur gekozen.

Het eerste initiatief was het organiseren van een oprichtingsvergadering op 10 maart 1993 in De Soete Aarde. Deze avond was bedoeld om leden, jong en oud, leek of niet-leek voor de Afdeling-in-oprichting te werven en ideeën te ontwikkelen. Tegelijkertijd werd ten behoeve van de publiciteit een plan uitgewerkt voor de actie "Wie ziet..", waarbij voor de maanden maart-april de Kleine Vos, voor de maanden mei-juni de Stinkende Gouwe, voor de maanden juli-augustus de Gierzwaluw en voor de maanden september-oktober de Inktzwam voorop stonden.

De inwoners van Zoetermeer werden in een folder als volgt uitgenodigd verslag te doen van hun natuurwaarnemingen op daartoe door de nieuwe afdeling georganiseerde avonden:

NOTEER

waar je bijgaande planten en dieren gezien hebt op een kaart van Zoetermeer. Deze is bij de Soete Aarde en alle initiatiefnemers verkrijgbaar.

BEL

één van de initiatiefnemers voor zo'n kaart, voor nadere informatie, als je ideeën hebt of om je op te geven als (bestuurs)lid.

DENK MEE

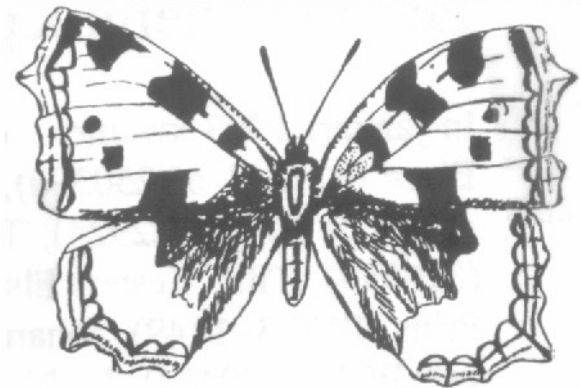
over initiatieven in je eigen wijk.

VOLG

het verschijnen en verdwijnen van soorten per seizoen en per jaar.

WIE ZIET

* in maart-april de kleine vos vliegen?

* in mei-juni de stinkende gouwe bloeien?

* in juli-augustus de gierzwaluw vliegen?

- in september-oktober de geschubde inktzwam staan?

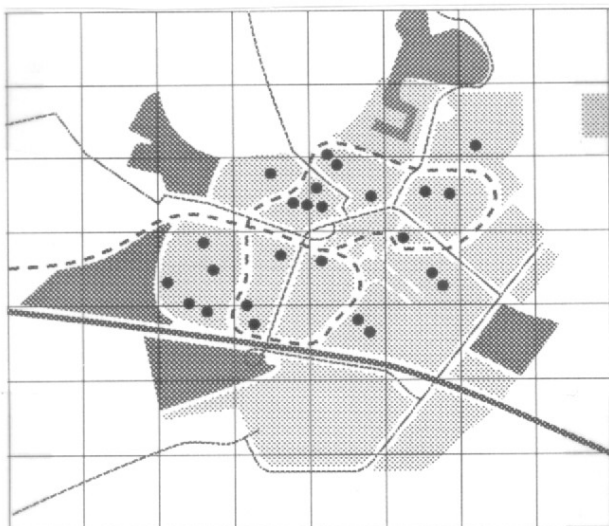

Ook in Zoetermeer schrijft de natuur geschiedenis.
Zij zoekt haar journalisten, want zij bestaat slechts bij de gratie van wie haar ziet.

DE OPRICHTINGS- VERGADERING OP 10 MAART

De oprichtingsvergadering werd door ca. 40 mensen bezocht. De aanwezigen gaven aan waar ze woonden op een kaart van Zoetermeer.

Spreidingskaart KNNV-leden

Bij gebrek aan een voorzitter opende Taeke de Jong de vergadering en leidde de sprekers in.

De eerste spreker was Geert van Poelgeest, natuurhistorisch secretaris van de Afdeling Delft. Hij zette de KNNV in een historisch perspectief en deed verslag van de bloeiende afdeling Delft. Hij beëindigde zijn optreden met het overhandigen namens de Delftse Afdeling van de KNNV-vlag aan de nieuwe Zoetermeerse Afdeling.

Geert van Poelgeest overhandigt de KNNV-vlag aan Taeke de Jong

Johan Vos, gemeentelijk ecooloog van de afdeling GROEP van de gemeente Zoetermeer vertelde over de flora van de stad en deed verslag van het AA-soortenproject.

Johan Vos, ecooloog van de Gemeente Zoetermeer

Peter van Wely, natuurkenner van het stedelijke gebied vertelde over het dagvlinderonderzoek en in het bijzonder over de kleine vos in Zoetermeer. Hiermee luidde hij tevens het eerste KNNV-thema voor het nieuwe jaar in.

Peter van Wely spreekt op 10 maart over de kleine vos

EEN VOORLOPIG BESTUUR

Er werd tot eind 1993 een voorlopig bestuur gevormd, bestaande uit voorzitter Jan Parmentier, secretaris Jeroen Voogd en penningmeester Hans Bieze.

Jeroen Voogd en Hans Bieze

Dit bestuur heeft als opdracht afdelingsinitiatieven te ontplooiën, vóór het einde van 1993 leden te werven, statuten op te stellen en op grond daarvan een ledenvergadering te houden waaruit voor het volgende jaar een gekozen bestuur kan worden samengesteld. Dit voorlopige bestuur wordt bijgestaan door een initiatiefgroep, bestaande uit Rob Bolle, Annet de Jong, Taeke de Jong, Tilly Kester, Els en Ben Prins, Johan Vos, Peter van Wely, les Voogd en Ineke Zwarekant.

HET RESULTAAT VAN DE ZOEKACTIE KLEINE VOS

Op de bijeenkomst van 10 maart hield Peter van Wely een toelichting bij het begin van de actie kleine vos, waarvan hier een kleine samenvatting. Als begin maart de kleine vos op lenteachtige dagen uit zijn winterslaap wordt gewekt is de vlinder al een half jaar oud. Omdat de kleine vos door zijn winterreces heen is zoekt de

vlinder eerst nektar op klein hoefblad en wilgekatjes later ook op paardebloem. Dan volgt uitgebreid territorium-fighting van de mannetjes alvorens er gepaard wordt met de wijfjes. Het laatste gebeurt meestal in april. Het wijfje zoekt na de paring de grote brandnetel op om aan de onderkant van het blad een grote groep eitjes af te zetten. De rupsen doen er ongeveer vier weken over om volwassen te worden. Ze verpoppen en na twee weken komt er een prachtig vers gekleurde kleine vos tevoorschijn. Deze vlinders behoren dan tot de eerste generatie die schaars is. Deze puntgave vlinders vliegen meestal in juni tot eind juli in een warm voorjaar zelfs vanaf eind mei.

Het is juist deze schaarse generatie die in de nazomer talrijke generatie levert. Deze generatie voedt zich op buddleja, lucerne en koninginnekruid. Vooral in 1982 en 1991 vloog de kleine vos massaal. De buddleja's zagen oranje van de vlinders.

Na half september zoeken de meeste kleine vossen een beschutte plek om te overwinteren. Zij vliegen daarbij ook huizen binnen. De meeste mensen hebben kennis gemaakt zonder het te beseffen doordat in de woonkamer een kleine vos tegen de ramen vloog of in de gordijnen zat. De vlinder wilde er weer uit doordat men s'avonds de kachel of de centrale verwarming had aangezet, en de kleine vos kan alleen wonen in koele ruimten.

Op de bijeenkomst van 27 april 1993 werden de waarnemingen van de kleine vos in maart/april verzameld. Zij werden geëvalueerd door Peter van Wely.

Waarnemingen van de kleine vos in Zoetermeer, maart/april

Hoewel er niet veel waarnemingen binnen kwamen ontstond er toch een vrij duidelijk beeld. De kleine vos komt verspreid over heel Zoetermeer voor, het meest in stadstuinjes, plantsoenen etc. binnen de bebouwde kom. Dit is een opvallend verschil met bijvoorbeeld de dagpauwoog. Terwijl de kleine vos (meestal) schaarser is dan de dagpauwoog wordt toch meer dan 80% binnen de stad gemeld, terwijl het bij de dagpauwoog andersom is.

De dagpauwoog is vooral geconcentreerd in het Westerpark en de Noord Aa terwijl er maar een paar dagpauwogen te zien waren binnen de bebouwde kom. Overigens was de verhouding tussen deze twee vlindersoorten gemiddeld vijf dagpauwogen op één kleine vos. Zelfs uit een relatief klein onderzoek blijkt dat de kleine vos veel meer gebonden is aan menselijke behuizing dan de dagpauwoog.

LEVEN LANGS EN IN HET WATER

Samenvatting van de voordracht op 27 april, door Jan Parmentier.

Nederland mag een dicht bevolkt en sterk geïndustrialiseerd land zijn, in onze sloten en plassen beschikken we over zeer interessante natuurgebieden die gemakkelijk bereikbaar zijn en waarin zeer veel valt te beleven. De plantenrijkdom is uniek, denk eens aan planten als gele lis, waterviolier, waterhyacint, pijlkruid, kattestaart, zwanebloem, om er maar enkele te noemen. Ik heb eens met een Canadese bioloog over de Nieuwkoopse plassen geroeid. De man viel van verrukking zowat uit de boot. In vergelijking met de wel zeer schone, maar voedselarme Canadese meren zijn de Nederlandse plassen veel soortenrijker en boeiender. Dit rijke planteleven trekt ook de nodige insecten aan. Nog boeiender wordt het, wanneer we in het water gaan kijken. De waterkevers, de larven van vele soorten insecten en de microscopische plantjes en dieren zijn onderdelen van een oerwereld die in zijn soort niet onderdoet voor het tropische regenwoud. Om daarvan te kunnen genieten, hebben we een microscoop nodig. Dat is dan meestal het einde van het verhaal voor veel mensen. Men vindt dat te ingewikkeld en te kostbaar. Dat is jammer. Voor de prijs van een goede spiegelreflexcamera kan men een goed schoolmicroscoop kopen, waarmee men alles wat ik aan dia's heb laten zien, zelf kan zien. Daar komen geen ingewikkelde technieken aan te pas: een druppeltje slotwater of een plukje algen onder het dekglasje en de studie kan beginnen. Alle waarnemingen kunnen gebeuren aan levende organismen. Zeer sterke vergrotingen zijn daar niet bij nodig.

Dat geeft de mogelijkheid om te kijken naar celdelingen, voortplantingsmechanismen, inwendige bouw van allerlei cellen en verschillende elementaire levensverrichtingen van eencellige planten en dieren. In de voordracht heb ik daar vele voorbeelden van laten zien; helaas kunnen die niet in dit blad gereproduceerd worden. De deling van een trompetdiertje, het ontploffen van de netelcellen van een hydra, de geboorte van een watervlo, de beweging van chloroplasten in een plantencel, het ontstaan van zaadcellen bij een kranswier; met enig geduld en zonder ingewikkelde foefjes met kleurstoffen en prepareertechnieken kunt U het allemaal zelf zien aan het levende materiaal. Men hoeft geen specialist te zijn in het determineren van al dit kleins om toch veel van de biologie ervan zelf te kunnen ontdekken, zoals voedselopname, voortbeweging en voortplanting. Als men eenmaal gegrepen is door deze studie, dan kan men jaren voort en steeds weer nieuwe ontdekkingen doen. Er is gelukkig een overvloed aan goede en betaalbare boeken en publicaties om iedereen op weg te helpen. De wetenschappelijke mededelingen van de KNNV bevatten vele deeltjes, die aandacht geven aan het microleven. Een hobby voor zomer en winter. Ik betrek daar zelf ook het microleven in het zoute water bij. Het bij laag water van het Scheveningse havenhoofd afgekrabde materiaal opent weer een geheel nieuwe wereld, om nog maar niet te spreken van het uiterst gevarieerde plankton dat U uit de Oosterschelde kunt halen. Maar daarover een andere keer. Mocht U door dit korte stukje wat nieuwsgierig geworden zijn, dan wil ik U graag verder informeren en op weg helpen.

Jan Parmentier Tel 079-169210

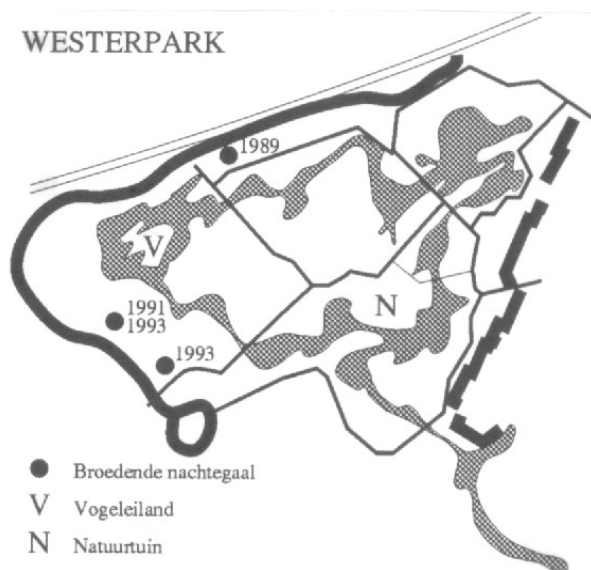
NACHTEGALEN BIJ DE ZANGVOGELEXCURSIE OP 9 MEI

Onder leiding van Peter van Wely werd op 9 mei een zangvogel-excursie in het Westerpark gehouden. Hoewel sommige deelnemers zich afvroegen of op het vergevorderde uur (14.00 uur) de vogels zich nog wel zouden laten horen en zien, viel dat geweldig mee. Er werden boomvalk, sperwer (een van de drie zomerwaarnemingen dit jaar!), koekoek, grote bonte specht, tuinfluit, zwartkop, spotvogel, fitis en tjiftjaf waargenomen.

De waarnemingen bleven niet tot vogels beperkt, wij zagen bijvoorbeeld ook het citroentje een paringsdans uitvoeren en in de buurt van een Vuilboom afzetplaatsen voor zijn eieren zoeken.

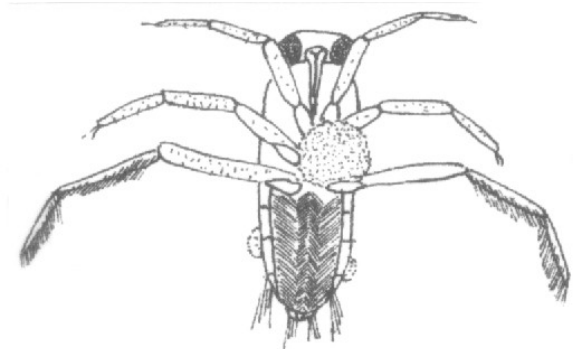
Peter heeft de eerste broedende nachtegaal in het Westerpark aangetroffen in 1989. Deze werd door opschoning van de onderbegroeiing verdreven. In 1991 vestigde zich weer een paartje en in 1993 twee.

Vestigingsplaatsen van de eerste nachtegaalpaartjes in Zoetermeer

DE SLOOTJES-EXCURSIE OP 20 JUNI

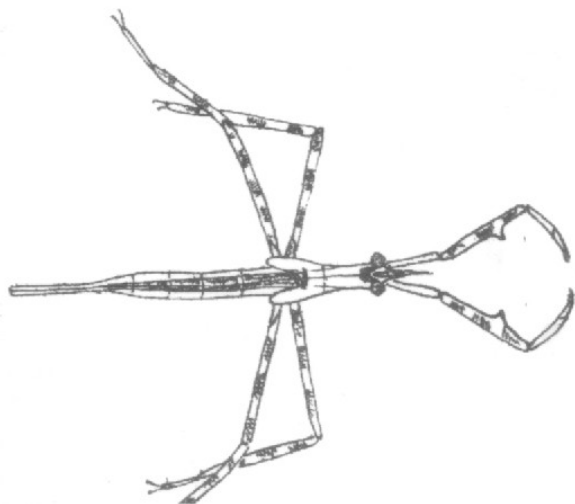
Zonnig, niet te koud, niet te warm, een ideale middag om langs de sloot door te brengen. Gewapend met schepnet en potten naar de Zwaardslootse weg om te kijken of de Zoetermeerse sloten echt niet meer interessant zijn. Dat was gelukkig niet het geval. De eerste haal met het net leverde al een gekrioel op van libellelarven, wantsen, watervlooien en waterplantjes. Met zeven deelnemers, onder leiding van Peter van Wely, werd al dit moois bekeken.

De ruggezwemmers (*hier afgebeeld Notonecta, het bootsmannetje, met een kolonie eencelligen op het lichaam*) en duikerwantsen waren goed vertegenwoordigd,

maar ook libellelarven konden bekeken worden. Eieren van de staafwants, afgezet op plantenstengels, waren een aardige vondst.

Staafwants (Ranatra linearis)

Deze inheemse waterscorpioen boort de eieren in rijtjes in de stengels en bladen van waterplanten. In mei en juni komen de larven te voorschijn, die zich na een aantal vervellingen tot het volwassen insect ontwikkelen. Het hier getekende exemplaar is 40 mm lang, vanaf de ogen tot het einde van de adembuis. Heel gemakkelijk thuis uit het ei te kweken. Na een paar weken kruipen de kleine wantsen uit hun en ei.

Ook langs het water veel moois. Egelskop, zwanebloem, pijptorkruid, waterweegbree, harig wilgenroosje, om er maar wat van de meer opvallende te noemen.

*Peter van Wely
toont de grote egelskop op 20 juni*

In het water het alomtegenwoordige gedoemd boomblad, de stijve waterranonkel en als leuke vondsten gekroesd fonteinkruid en kranswier (*Chara aspera*), met zijn interessante biologie. De draadwieren produceerden in het felle zonlicht overvloedig zuurstof. De zuurstofbelletjes blijven in de dradenmassa hangen en laten de hele klussen naar het oppervlak stijgen, waar het dan te zien is als "flab". Niet direct een aantrekkelijk gezicht, maar erg de moeite waard om eens onder het microscoop te bekijken. Stekelbaarsjes en voorns waren overvloedig aanwezig, niet verwonderlijk gezien de rijkdom aan watervlooien. Duidelijk een voedselrijke, gezonde sloot. Vlug doorgelopen bij een meerkoetennest met zes eieren, om het broedsel niet te verstoren. Een sloot om weer naar terug te gaan en gewapend met een loupe nog eens wat precieser naar de levende have te kijken. Al met al een excursie die herhaald moet worden!

DE BIJEENKOMST OP 22 JUNI

Op 22 juni hield Jeroen Voogd een lezing over rupsen en vlinders. Geïllustreerd met overheadsheets en dia's werd dit een voorbeeld van kwaliteit die wij in de KNNV hopen te handhaven. Kort, helder, enthousiasmerend en zonder oplezen-van-papier. Jeroen houdt zich al vele jaren bezig met het kweken van vlinders. Wij hopen in het volgende nummer een korte samenvatting te kunnen publiceren. Johan Vos presenteerde het resultaat van de zoekactie de stinkende gouwe, waarvan eveneens in het volgende nummer nader verslag. Peter van Wely gaf tot ieders bewondering onvoorbereid een start van de zoekactie gierzwaluw op basis van onderstaande hand-out.

WIE ZIET DE GIERZWALUW

De gierzwaluw (*Apus apus*) onderscheidt zich van de andere zwaluwen door sikkelvormige vleugels en de donkere onderdelen. Verder heeft de gierzwaluw een kleine snavel maar een enorme wijde bek.

Er is geen enkele vogel die meer vliegt dan de gierzwaluw. Sterker nog de gierzwaluw brengt het grootste deel van zijn leven in de lucht door. Voedsel en nestmateriaal worden al vliegend verzameld. De vogel drinkt en baadt zonder neer te strijken, paart in de lucht en slaapt zelfs al vliegende. Het voedsel van de gierzwaluw bestaat uit allerlei vliegende insecten. Rond de snavel van een gierzwaluw bevinden zich een groot aantal borstelharen, die ervoor zorgen dat de insecten naar binnen worden geloodst.

Gierzwaluwen vliegen in grote troepen, luid krijsend, over daken in de buurt van hun nesten. De gierzwaluw is karakteristiek voor de oude stadswijken, want vooral hier zijn de als de broedplaats geschikte dakpannen en dakconstructies aanwezig. In Zoetermeer broeden er vooral gierzwaluwen in het oudere gedeelte van de Dorpstraat. Wanneer in Zoetermeer de mieren gaan zwermen, vaak op warme zomerdagen, dan kun je zwermen gierzwaluwen samen met meeuwen op de mieren zien jagen. Een gierzwaluw kan je eigenlijk niet ontgaan, vrijwel altijd krijsen de vogels luidkeels tijdens de vlucht. Het voedsel voor de jongen wordt opgeslagen in de keelzak, todat het een grote dichte bal vormt. Vanuit hun kolonies pendelen de volgels over tientallen en soms wel honderden kilometers naar hun voedselgebieden. Het gevolg hiervan is dat de jongen soms uren, dagen en met slecht weer soms zelfs weken zonder voedsel zitten. Door hun stofwisseling te vertragen en hun lichaamstemperatuur te verlagen kunnen de jongen weken teren op hun enorme vetreserves.

En dat terwijl veel jonge zangvogels al sterven na enkele uren zonder voedsel. In ons land worden de gierzwaluwen doorgaans van april tot en met september waargenomen. In oktober en november wordt de vogel ook nog wel waargenomen, maar dan slechts sporadisch en alleen als het vroege voorjaar te nat was. Indien het voorjaar te nat is stellen de vogels het broeden even uit omdat er dan te weinig voedsel aanwezig is.

BIJEENKOMST 7 SEPTEMBER

De KNNV-bijeenkomst in de Soete Aarde zal bestaan uit een lezing van Peter van Wely over paddestoelen als voorbereiding op de paddestoelen-excursies in de herfst. Daarnaast wordt het resultaat van de zoekactie gierzwaluw gepresenteerd en de zoekactie geschubde inktzwam gestart.

VLINDERJAAR 1994

In 1994 worden door de afdelingen Delft, Gouda, Leiden en Zoetermeer een aantal door de provincie gesubsidieerde activiteiten georganiseerd, samengevat onder de titel "Vlinderjaar". Centraal staan de atalanta, het citroentje, de dagpauwoog, het gamma-uiltje en de kleine vos. Bij voldoende financiering verzorgt de afdeling Zoetermeer een folder en een brochure.

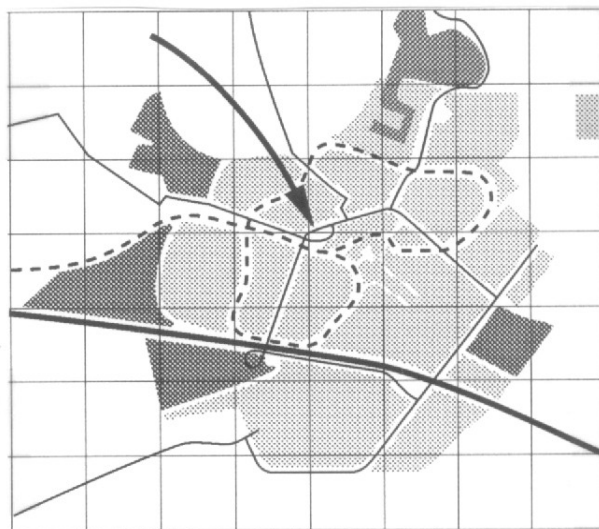
BOEKEN

De SOVON-atlas van de Nederlandse vogels van f 69,50 ligt bij V&D in het Stadshart voor f 15,- in de ramsh. De atlas geeft verspreidingskaartjes van vrijwel alle vogelsoorten in verschillende maanden van het jaar.

IMPORT PAARSE MORGENSTER

Ons lid Muis heeft mij bekend de paarse morgenster uit Frankrijk te hebben geïmporteerd. Ik heb hem begin juni 's-ochtends inderdaad zien bloeien op nevenstaande plek.

Plek waar de door Muis geïmporteerde Rode Morgenster is aangeslagen

EXCURSIEPROGRAMMA AFDELING ZOETERMEER 1993

De excursies vinden plaats op zondag om 14.00 uur

DATUM	VERZAMELPUNT	THEMA	EXCURSIELEIDER
11 juli	Wijkcentrum Meerzicht tegenover Meerzichtlaan	Natuur in je wijk	Johan Vos
22 aug	Westpunt	Rupsen/vlinders	Jeroen Voogd
Serie paddenstoelenexcursies in de herfst onder leiding van Peter van Wely:			
19 sep	Westpunt		
3 okt	Noord-AA, restaurant AA-Zicht		
17 okt	Locomotion, met de auto (carpooling) naar Meijendel (daar half uur later evt. anderen ontmoeten bij de ingang)		
31 okt	Locomotion, met de auto (carpooling) naar Raaphorst (daar half uur later evt. anderen ontmoeten bij de ingang)		
14 nov	Vernède Sportpark, tegenover zwembad de Driesprong. Paarssteel Schijnridder!		

COLUMN

Raadslid wil fluitekruid

Wassenaar - Het WD-raads-lid E. Tamboezer wil dat de gemeente in de middenbermen langs de villalane grote hoeveelheden wilde bloemen gaat zaaien.

„Fluitekruid en klapprozen bijvoorbeeld. Dat staat heel fris”, zo legde ze wethouder A. Pruijs (WD, openbare werken) gisteravond in een vergadering van de raadscommissie uit. CDA'er C. Overdevest - zelf bolienkweker van beroep — zei dat zoiets alleen maar ongemak kan veroorzaken. „Het is en blijft allemaal onkruid”. De wethouder leek het wel wat en beloofde de mogelijkheden nader te onderzoeken.

Aardige dame, dat raadslid Tamboezer. Die houdt vast enorm van de natuur, en van tuinieren. Op haar aanwijzingen houdt haar hovenier haar tuin perfect bij. En ze is zelf ook niet bang om haar gebloemde tuinhandschoentjes vuil te maken. Ze heeft alle boeken van Elisabeth Lestrioux en Florentine van Eeghen, stel ik me voor. Op haar toilet hangt een verjaardagskalender, geaquarelleerd door Janneke Brinkman. Wellicht ontdekte deze mevrouw daar de schoonheid van wilde bloemen. Nu droomt ze van middenbermen in cottage-stijl. Nee, dat kan nog best leuk worden, daar in Wassenaar. En dan moeten we natuurlijk niet gaan muggeziften dat klapprozen niet zo samengaan met fluitekruid. **Nee** hoor, mevrouw Tamboezer, dan neemt u toch leuk

duizendblad of wilde peen bij de klaproosjes. Dat staat ook heel fris. Kom maar kijken in Zoetermeer, met uw wethouder. De CDA'er C. Overdevest -bollenkweker- verdeelt de plantenwereld uiteraard in bolbloemen en onkruid. Onkruid is dus alles, wat grond bezet waar bollen hadden kunnen groeien. Zeg nou zelf, komen al die toeristen met hun fototoestellen hierheen voor het fluitekruid, of voor de tulpepen? En wat dacht u van de werkgelegenheid? Ooit gehoord van scholieren die hun vakantiegeld verdienen met het pellen van klapprozen? Zonder tulpen en hyacinten waren er misschien helemaal geen Wassenaarse villa-lanen geweest. Peilers der economie, en zo, die bollen. Maar hoe is toch het misverstand in de wereld gekomen dat we ze mooi moeten vinden?

Het is heel edelmoedig dat meneer Overdevest opkomt voor de bol. Die heeft het toch al zo moeilijk. U dacht toch niet dat al die vlakten hyacint daar zomaar vanzelf groeien. Allerlei schimmels en virussen en vreetbeestjes hebben het op de felgekleurde monocultures voorzien, en moeten duur bestreden worden. Zelfs vossen vormen een bedreiging, las ik in de krant. Je zou denken dat die, heel nuttig, konijnen en hazen in het groen-groen-bollenland veroveren. Maar nee, ze lopen zomaar 'van het ene bollenveld naar het andere', en verspreiden zo 'zwartzand'. Au. En dan komt ook nog zo'n mevrouw die van gemeentewege onkruid wil gaan zaaien! 'Dat kan alleen maar ongemak veroorzaken. 'Ja, stel je voor dat iedereen ineens ontdekt dat onkruid eigenlijk veel mooier is!

Marit

DATA

Schrijf in uw agenda

10 juli Stichting FLORON Excursie district 7 bij het kanaal Almelo-Nordhorn. Start om 9.00 uur. Informatie bij Otto Zijlstra, telnr. 053-331589

11 juli KNNV Zoetermeer Natuur in je wijk. Start om 14.00 uur. Wijkcentrum Meerzicht, tegenover Meerzichtlaan. Leiding en informatie bij Johan Vos, telnr 079-537504 op donderdag en vrijdag middag van 16.00-17.00 uur

17 juli KNNV excursie Treinexcursie naar het landgoed "Elswout" bij Haarlem. Start om 8.50 uur op het CS Den Haag. Leiding, opgave en informatie bij Netty Kuling, telnr. 070- 3930997

24 juli KNNV excursie Fietsexcursie door de polder Krimpenerwaard. Start om 8.00 uur op het CS Den Haag. I.v.m. het huren van fietsen op het station van Gouda, opgave voor 1 juli! Leiding, opgave en informatie bij Nan van Loon telnr. 070-3835563

31 juli KNNV excursie Dagvlinderexcursie in Madestein Leiding, opgave en informatie bij Fred Wilmink telnr. 070-3274724

7 aug. KNNV excursie Auto- planten-excursie naar Gouree Leiding, opgave en informatie bij Jan Cevat telnr. 070-3609035

8 aug. Stichting FLORON

Inventarisatie district 14 bij Broek in Waterland. Start om 9.30 uur.
Informatie bij Ton Denters, telnr. 020-6164105

14-15 aug. Stichting FLORON Inventarisatieweekend Terschelling
Informatie en opgave(verplicht) bij Jacob Koopman, telnr. 05610-16317

21 aug. KNNV excursie Auto- excursie naar Voorne. Leiding, opgave en informatie bij Joost Blommers telnr. 070-3678288

22 aug. KNNV Zoetermeer Rupsen-excursie Start om 14.00 uur. Bij het Westpunt in het Westerpark. Leiding en informatie bij Jeroen Voogd, telnr. 079-213152

22 aug. Stichting FLORON Inventarisatie district 14 bij Hilversum. Start om 9.30 uur.
Informatie bij Ton Denters, telnr. 020-6164105

29 aug. FLORON, District "Hollands Duin" Fietsexcursie in de omgeving van Leimuiden/Langeraar. Start om 10.30 uur
Informatie en opgave (verplicht) bij Joop Mourik telnr. 023-285502

4 sept. KNNV excursie Roeien op de Nieuwkoopse plassen. Leiding, opgave(voor 1 juli) en informatie bij Klaas Kromhout, telnr. 070-3808520

4 sept. Stichting FLORON Excursie district 7 op de Manderheide. Start om 9.00 uur.
Informatie bij Otto Zijlstra, telnr. 053-331589

07 sept. KNNV-bijeenkomst in de Soete Aerde: Paddestoelen, Gierzwaluw

11 sept. Stichting FLORON Excursie Waaloevers nabij Ewijk/Beuningen o.l.v. Flip Sollman. Start om 10.00 uur.
Opgave verplicht bij het Landelijk Bureau, telnr. 071-273533

19 sept KNNV Zoetermeer Paddestoelexcursie
Start om 14.00 uur bij het Westpunt in het westerpark. Leiding en informatie bij Peter van Wely, telnr. 079-520414

19 sept. FLORON, District "Hollands Duin" Stadsexcursie in Alphen a/d Rijn. Start om 10.45 uur.
Informatie en opgave (verplicht) bij Joop Mourik telnr. 023-285502

3 okt. KNNV Zoetermeer Paddestoelenexcursie
Start om 14.00 uur bij restaurant AA-zicht bij de Noord-AA plas. Leiding en informatie bij Peter van Wely, telnr.079-520414

17 okt. KNNV Zoetermeer Paddestoelenexcursie in Meyendel.
Start om 14.00 uur bij discotheek Locomotion. Carpooling mogelijk.
Leiding en informatie bij Peter van Wely, telnr. 079-520414

2 nov. KNNV-bijeenkomst in de Soete Aerde.

14 nov. KNNV Zoetermeer Paddestoelenexcursie Start om 14.00 uur bij het Vernède sportpark, tegenover zwembad de Driesprong.

Leiding en informatie bij Peter van Wely,
telnr. 079-520414

Tussen mei en augustus organiseert de
IJsselacademie enkele inventarisaties in
Noordwest-Overijssel. Men informatie bij H.
van der Laan, telnr. 038-650516

Het Zuidhollands landschap heeft een
boekje uitgegeven, "Actief in de Natuur",
daarin staan uitgebreide informatie over
alle activiteiten van het Zuidhollands
Landschap.

Adres: Schiedamsesingel 181, 3012 BB
Rotterdam, Telnr.010-4135045

Excursies van de KNNV-afdeling in de
regio (b.v. Delft, Leiden, Den Haag, Gouda
enz.) zijn hier nog niet in opgenomen.

REDACTIE ADRES

Taeke M. de Jong
Marsmanhove 2
2726 CM Zoetermeer
Telefoon:
werk: 015-785965
thuis: 079-516599

HET VOLGENDE NUMMER

De stinkende gouwe
De gierzwaluw
Het Vlinderjaar
Natuur in Zoetermeer
Oeverzwaluwen in het Stadshart
Vlinders en rupsen

NAMEN

VOORLOPIG BESTUUR

Jan Parmentier, voorzitter (169210)
Jeroen Voogd, secretaris (213152)
Hans Biezen, penningmeester (421351)

INITIATIEFGROEP

Rob Bolle
Annet de Jong (422924)
Taeke de Jong (516599)
Tilly Kester
Els Prins (01793-1749)
Ben Prins (01793-1749)
Ies Voogd
Johan Vos
Peter van Wely (520414)
Ineke Zwarekant

KWARTAALBERICHT KNNV ZOETERMEER 2 juli 1993 Nr. 1

INTRODUCTIE.	2
EEN INITIATIEFGROEP.	4
DE OPRICHTINGSVERGADERING OP 10 MAART.	5
EEN VOORLOPIG BESTUUR.	6
HET RESULTAAT VAN DE ZOEKACTIE KLEINE VOS.	7
LEVEN LANGS EN IN HET WATER.	7
NACHTEGALEN BIJ DE ZANGVOGELEXCURSIE OP 9 MEI	8
DE SLOOTJES-EXCURSIE OP 20 JUNI	9
DE BIJEENKOMST OP 22 JUNI	10
WIE ZIET DE GIERZWALUW..	10
BIJEENKOMST 7 SEPTEMBER.	11
VLINDERJAAR 1994.	11
BOEKEN.	11
IMPORT PAARSE MORGENSTER.	11
EXCURSIEPROGRAMMA AFDELING ZOETERMEER 1993.	12
COLUMN.	12
DATA..	13
NAMEN.	15
HET VOLGENDE NUMMER.	16

INTRODUCTIE

Door Jan Parmentier

Veel mensen zijn geïnteresseerd in de natuur om zich heen. Die interesse kan incidenteel zijn of heel diepgaand en ze kan te maken hebben met alle mogelijke facetten van de natuur. De KNNV-afdeling Zoetermeer is opgericht om de belangstelling voor de natuur in de eigen omgeving te stimuleren. De afdeling wil mensen de gelegenheid geven, ervaringen met anderen uit te wisselen en gezamenlijk iets te ondernemen. Of U nu een expert bent in paddestoelen of een geïnteresseerde wandelaar, die wat meer wil weten van alles wat groeit en bloeit, iedereen kan wat opsteken in onze vereniging of zijn kennis met anderen delen. Veel van onze activiteiten zullen zich buiten afspelen, want de basis voor veldbiologie wordt gelegd door buiten waarnemingen te doen. Die waarnemingen moeten zich niet beperken tot het op naam brengen van een plantje of vogel; het gaat er juist om, iets te leren over de samenhang in de natuur en over het functioneren van planten en dieren. Dat leren gaat het beste in een ontspannen, informele sfeer, in een kring van mensen die het goed met elkaar kunnen vinden. Iedereen moet daarin zijn inbreng kunnen hebben, de specialist, de belangstellende wandelaar en de nieuwsgierige Vutter. Dat klinkt misschien wat idealistisch, maar de ervaringen van de afgelopen maanden binnen onze nieuwe afdeling laten zien, dat het kan. Er valt op natuurhistorisch gebied in de omgeving van Zoetermeer veel te beleven. Gaat U maar eens mee op onze excursies, dan zult U snel overtuigd worden. De afdeling zal zich, zoals ook de landelijke KNNV, richten op de praktische beoefening van de veldbiologie.

We zijn geen actiegroep voor milieubehoud, geen open universiteit en geen dierenbescherming, al gaat het milieu ons zeer ter harte, al proberen we mensen iets te leren en al staan we op de bres voor het dier. Als nieuwkomer in het Zoetermeerse verenigingsleven zullen we onze activiteiten waar nodig, afstemmen op die van anderen. Er is zoveel keus binnen het brede gebied van natuurstudie en beleving, dat overlappende acties niet nodig zijn.

Een vereniging staat of valt met de actieve inbreng van zijn leden. Het -voorlopige- bestuur hoopt zeer op Uw betrokkenheid. Iedere inbreng, groot of klein, van nieuwelingen of oude rotten, is welkom. Dit blad hoopt een afspiegeling te zijn van uw eigen initiatieven en waarnemingen. Ik hoop, dat de inhoud van dit eerste nummer U aanspreekt. Mocht dat (nog) niet helemaal het geval zijn, brengt U dan Uw suggesties voor verbetering ter kennis van onze eindredacteur, Taeke de Jong. Nog beter is het natuurlijk, een eigen bijdrage in te sturen. Laten we er samen iets van maken.

Jan Parmentier op de slootjes-excursie van 20 juni 1993

HET DOEL VAN DE KNNV

De Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV) is in 1901 opgericht op initiatief van H.Heukels, H.W.Heinsius en Nederlands bekendste veldbioloog Jac.P.Thijssse.

De KNNV stelt zich natuurstudie, natuurbeleving en natuurbescherming ten doel. Deze doeleinden worden bereikt met activiteiten die variëren van gezelligheid tot serieuze inventarisatie, documentatie en presentatie van plaatselijke natuurontwikkelingen.

De Vereniging organiseert daartoe landelijk, regionaal of lokaal kampen, reizen, excursies, lezingen, cursussen en werkgroepen.

Leden van de KNNV ontvangen het verenigingsblad Natura waarin deze activiteiten worden

aangekondigd en verslagen alsmede gezaghebbende artikelen over de stand van de natuur worden gepubliceerd.

EEN AFDELING ZOETERMEER

Er bestonden begin dit jaar 56 plaatselijke afdelingen van de KNNV, maar tot in 1993 bestond er nog geen Zoetermeerse afdeling. De ca. 20 Zoetermeerse leden van de KNNV waren óf alleen lid van de Landelijke Vereniging, óf waren aangesloten bij de Afdelingen Rotterdam, Delft, Den Haag of Gouda.

Op initiatief van Johan Vos, gemeentelijk ecooloog van Zoetermeer en Annet de Jong, medewerkster van De Soete Aarde, zijn de leden aangeschreven voor de mogelijke oprichting van een plaatselijke afdeling.

Annet de Jong van de Soete Aarde

Grote delen van Zoetermeer kunnen worden beschouwd als nieuw natuurgebied in ontwikkeling. Die spannende en soms verbazingwekkende ontwikkeling vindt plaats zonder dat die door de bewoners en bestuurders voldoende wordt opgemerkt en gevolgd. Daardoor blijven kansen onbenut.

EEN INITIATIEFGROEP

In januari 1993 kwamen de leden J.G. Bieze, R. Bolle, A. de Jong, T.M. de Jong, M.J.M. Kester, de Heer en Mevrouw Prins, J. Vos, P.A. van Wely en I. Zwarekant bijeen met vertegenwoordigers van het landelijke bestuur en van de Delftse

Afdeling. Zij vormden nog geen bestuur, maar stelden zich garant voor het organiseren van de eerste initiatieven, zoals het kiezen van een voorlopig bestuur. Eind 1993 wordt dan een bestuur gekozen.

Het eerste initiatief was het organiseren van een oprichtingsvergadering op 10 maart 1993 in De Soete Aarde. Deze avond was bedoeld om leden, jong en oud, leek of niet-leek voor de Afdeling-in-oprichting te werven en ideeën te ontwikkelen. Tegelijkertijd werd ten behoeve van de publiciteit een plan uitgewerkt voor de actie "Wie ziet..", waarbij voor de maanden maart-april de Kleine Vos, voor de maanden mei-juni de Stinkende Gouwe, voor de maanden juli-augustus de Gierzwaluw en voor de maanden september-oktober de Inktzwam voorop stonden.

De inwoners van Zoetermeer werden in een folder als volgt uitgenodigd verslag te doen van hun natuurwaarnemingen op daartoe door de nieuwe afdeling georganiseerde avonden:

NOTEER

waar je bijgaande planten en dieren gezien hebt op een kaart van Zoetermeer. Deze is bij de Soete Aarde en alle initiatiefnemers verkrijgbaar.

BEL

één van de initiatiefnemers voor zo'n kaart, voor nadere informatie, als je ideeën hebt of om je op te geven als (bestuurs)lid.

DENK MEE

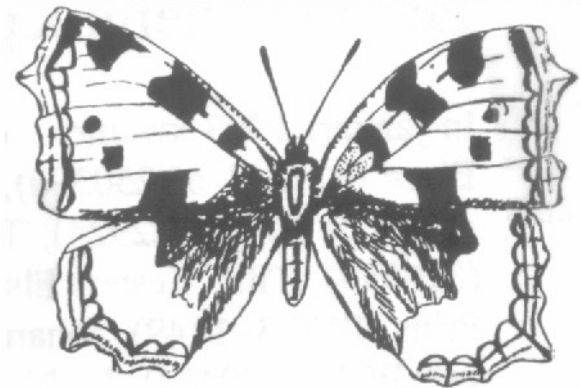
over initiatieven in je eigen wijk.

VOLG

het verschijnen en verdwijnen van soorten per seizoen en per jaar.

WIE ZIET

* in maart-april de kleine vos vliegen?

* in mei-juni de stinkende gouwe bloeien?

* in juli-augustus de gierzwaluw vliegen?

- in september-oktober de geschubde inktzwam staan?

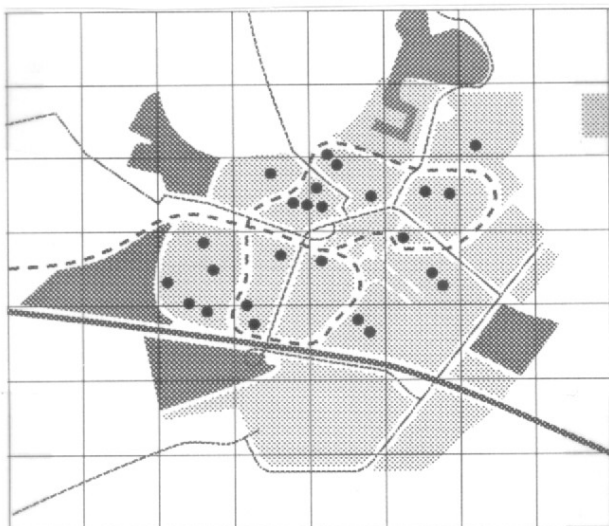

Ook in Zoetermeer schrijft de natuur geschiedenis.
Zij zoekt haar journalisten, want zij bestaat slechts bij de gratie van wie haar ziet.

DE OPRICHTINGS- VERGADERING OP 10 MAART

De oprichtingsvergadering werd door ca. 40 mensen bezocht. De aanwezigen gaven aan waar ze woonden op een kaart van Zoetermeer.

Spreidingskaart KNNV-leden

Bij gebrek aan een voorzitter opende Taeke de Jong de vergadering en leidde de sprekers in.

De eerste spreker was Geert van Poelgeest, natuurhistorisch secretaris van de Afdeling Delft. Hij zette de KNNV in een historisch perspectief en deed verslag van de bloeiende afdeling Delft. Hij beëindigde zijn optreden met het overhandigen namens de Delftse Afdeling van de KNNV-vlag aan de nieuwe Zoetermeerse Afdeling.

Geert van Poelgeest overhandigt de KNNV-vlag aan Taeke de Jong

Johan Vos, gemeentelijk ecooloog van de afdeling GROEP van de gemeente Zoetermeer vertelde over de flora van de stad en deed verslag van het AA-soortenproject.

Johan Vos, ecooloog van de Gemeente Zoetermeer

Peter van Wely, natuurkenner van het stedelijke gebied vertelde over het dagvlinderonderzoek en in het bijzonder over de kleine vos in Zoetermeer. Hiermee luidde hij tevens het eerste KNNV-thema voor het nieuwe jaar in.

Peter van Wely spreekt op 10 maart over de kleine vos

EEN VOORLOPIG BESTUUR

Er werd tot eind 1993 een voorlopig bestuur gevormd, bestaande uit voorzitter Jan Parmentier, secretaris Jeroen Voogd en penningmeester Hans Bieze.

Jeroen Voogd en Hans Bieze

Dit bestuur heeft als opdracht afdelingsinitiatieven te ontplooiën, vóór het einde van 1993 leden te werven, statuten op te stellen en op grond daarvan een ledenvergadering te houden waaruit voor het volgende jaar een gekozen bestuur kan worden samengesteld. Dit voorlopige bestuur wordt bijgestaan door een initiatiefgroep, bestaande uit Rob Bolle, Annet de Jong, Taeke de Jong, Tilly Kester, Els en Ben Prins, Johan Vos, Peter van Wely, les Voogd en Ineke Zwarekant.

HET RESULTAAT VAN DE ZOEKACTIE KLEINE VOS

Op de bijeenkomst van 10 maart hield Peter van Wely een toelichting bij het begin van de actie kleine vos, waarvan hier een kleine samenvatting. Als begin maart de kleine vos op lenteachtige dagen uit zijn winterslaap wordt gewekt is de vlinder al een half jaar oud. Omdat de kleine vos door zijn winterreces heen is zoekt de

vlinder eerst nektar op klein hoefblad en wilgekatjes later ook op paardebloem. Dan volgt uitgebreid territorium-fighting van de mannetjes alvorens er gepaard wordt met de wijfjes. Het laatste gebeurt meestal in april. Het wijfje zoekt na de paring de grote brandnetel op om aan de onderkant van het blad een grote groep eitjes af te zetten. De rupsen doen er ongeveer vier weken over om volwassen te worden. Ze verpoppen en na twee weken komt er een prachtig vers gekleurde kleine vos tevoorschijn. Deze vlinders behoren dan tot de eerste generatie die schaars is. Deze puntgave vlinders vliegen meestal in juni tot eind juli in een warm voorjaar zelfs vanaf eind mei.

Het is juist deze schaarse generatie die in de nazomer talrijke generatie levert. Deze generatie voedt zich op buddleja, lucerne en koninginnekruid. Vooral in 1982 en 1991 vloog de kleine vos massaal. De buddleja's zagen oranje van de vlinders.

Na half september zoeken de meeste kleine vossen een beschutte plek om te overwinteren. Zij vliegen daarbij ook huizen binnen. De meeste mensen hebben kennis gemaakt zonder het te beseffen doordat in de woonkamer een kleine vos tegen de ramen vloog of in de gordijnen zat. De vlinder wilde er weer uit doordat men s'avonds de kachel of de centrale verwarming had aangezet, en de kleine vos kan alleen wonen in koele ruimten.

Op de bijeenkomst van 27 april 1993 werden de waarnemingen van de kleine vos in maart/april verzameld. Zij werden geëvalueerd door Peter van Wely.

Waarnemingen van de kleine vos in Zoetermeer, maart/april

Hoewel er niet veel waarnemingen binnen kwamen ontstond er toch een vrij duidelijk beeld. De kleine vos komt verspreid over heel Zoetermeer voor, het meest in stadstuinjes, plantsoenen etc. binnen de bebouwde kom. Dit is een opvallend verschil met bijvoorbeeld de dagpauwoog. Terwijl de kleine vos (meestal) schaarser is dan de dagpauwoog wordt toch meer dan 80% binnen de stad gemeld, terwijl het bij de dagpauwoog andersom is.

De dagpauwoog is vooral geconcentreerd in het Westerpark en de Noord Aa terwijl er maar een paar dagpauwogen te zien waren binnen de bebouwde kom. Overigens was de verhouding tussen deze twee vlindersoorten gemiddeld vijf dagpauwogen op één kleine vos. Zelfs uit een relatief klein onderzoek blijkt dat de kleine vos veel meer gebonden is aan menselijke behuizing dan de dagpauwoog.

LEVEN LANGS EN IN HET WATER

Samenvatting van de voordracht op 27 april, door Jan Parmentier.

Nederland mag een dicht bevolkt en sterk geïndustrialiseerd land zijn, in onze sloten en plassen beschikken we over zeer interessante natuurgebieden die gemakkelijk bereikbaar zijn en waarin zeer veel valt te beleven. De plantenrijkdom is uniek, denk eens aan planten als gele lis, waterviolier, waterhyacint, pijlkruid, kattestaart, zwanebloem, om er maar enkele te noemen. Ik heb eens met een Canadese bioloog over de Nieuwkoopse plassen geroeid. De man viel van verrukking zowat uit de boot. In vergelijking met de wel zeer schone, maar voedselarme Canadese meren zijn de Nederlandse plassen veel soortenrijker en boeiender. Dit rijke planteleven trekt ook de nodige insecten aan. Nog boeiender wordt het, wanneer we in het water gaan kijken. De waterkevers, de larven van vele soorten insecten en de microscopische plantjes en dieren zijn onderdelen van een oerwereld die in zijn soort niet onderdoet voor het tropische regenwoud. Om daarvan te kunnen genieten, hebben we een microscoop nodig. Dat is dan meestal het einde van het verhaal voor veel mensen. Men vindt dat te ingewikkeld en te kostbaar. Dat is jammer. Voor de prijs van een goede spiegelreflexcamera kan men een goed schoolmicroscop kopen, waarmee men alles wat ik aan dia's heb laten zien, zelf kan zien. Daar komen geen ingewikkelde technieken aan te pas: een druppeltje slotwater of een plukje algen onder het dekglasje en de studie kan beginnen. Alle waarnemingen kunnen gebeuren aan levende organismen. Zeer sterke vergrotingen zijn daar niet bij nodig.

Dat geeft de mogelijkheid om te kijken naar celdelingen, voortplantingsmechanismen, inwendige bouw van allerlei cellen en verschillende elementaire levensverrichtingen van eencellige planten en dieren. In de voordracht heb ik daar vele voorbeelden van laten zien; helaas kunnen die niet in dit blad gereproduceerd worden. De deling van een trompetdiertje, het ontploffen van de netelcellen van een hydra, de geboorte van een watervlo, de beweging van chloroplasten in een plantencel, het ontstaan van zaadcellen bij een kranswier; met enig geduld en zonder ingewikkelde foefjes met kleurstoffen en prepareertechnieken kunt U het allemaal zelf zien aan het levende materiaal. Men hoeft geen specialist te zijn in het determineren van al dit kleins om toch veel van de biologie ervan zelf te kunnen ontdekken, zoals voedselopname, voortbeweging en voortplanting. Als men eenmaal gegrepen is door deze studie, dan kan men jaren voort en steeds weer nieuwe ontdekkingen doen. Er is gelukkig een overvloed aan goede en betaalbare boeken en publicaties om iedereen op weg te helpen. De wetenschappelijke mededelingen van de KNNV bevatten vele deeltjes, die aandacht geven aan het microleven. Een hobby voor zomer en winter. Ik betrek daar zelf ook het microleven in het zoute water bij. Het bij laag water van het Scheveningse havenhoofd afgekrabde materiaal opent weer een geheel nieuwe wereld, om nog maar niet te spreken van het uiterst gevarieerde plankton dat U uit de Oosterschelde kunt halen. Maar daarover een andere keer. Mocht U door dit korte stukje wat nieuwsgierig geworden zijn, dan wil ik U graag verder informeren en op weg helpen.

Jan Parmentier Tel 079-169210

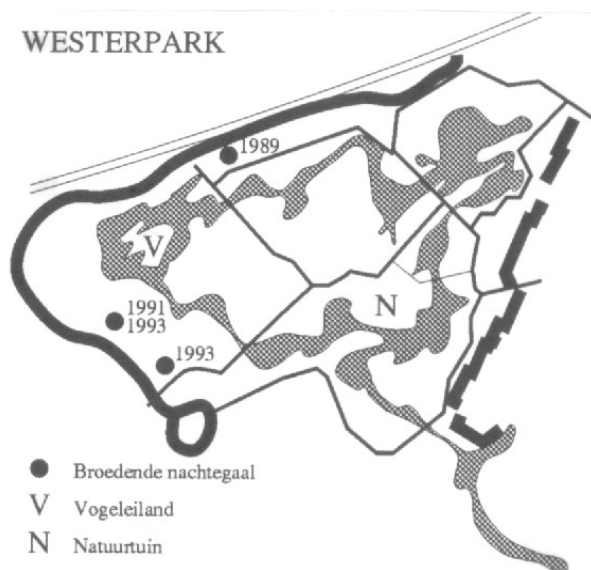
NACHTEGALEN BIJ DE ZANGVOGELEXCURSIE OP 9 MEI

Onder leiding van Peter van Wely werd op 9 mei een zangvogel-excursie in het Westerpark gehouden. Hoewel sommige deelnemers zich afvroegen of op het vergevorderde uur (14.00 uur) de vogels zich nog wel zouden laten horen en zien, viel dat geweldig mee. Er werden boomvalk, sperwer (een van de drie zomerwaarnemingen dit jaar!), koekoek, grote bonte specht, tuinfluit, zwartkop, spotvogel, fitis en tjiftjaf waargenomen.

De waarnemingen bleven niet tot vogels beperkt, wij zagen bijvoorbeeld ook het citroentje een paringsdans uitvoeren en in de buurt van een Vuilboom afzetplaatsen voor zijn eieren zoeken.

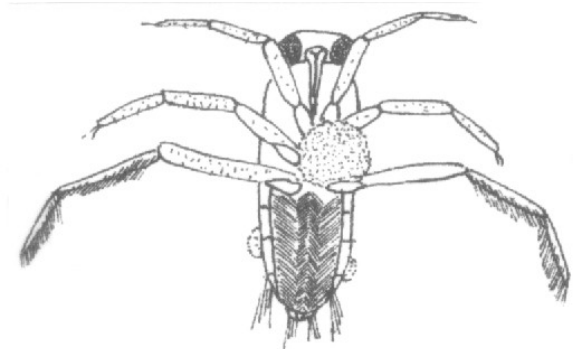
Peter heeft de eerste broedende nachtegaal in het Westerpark aangetroffen in 1989. Deze werd door opschoning van de onderbegroeiing verdreven. In 1991 vestigde zich weer een paartje en in 1993 twee.

Vestigingsplaatsen van de eerste nachtegaalpaartjes in Zoetermeer

DE SLOOTJES-EXCURSIE OP 20 JUNI

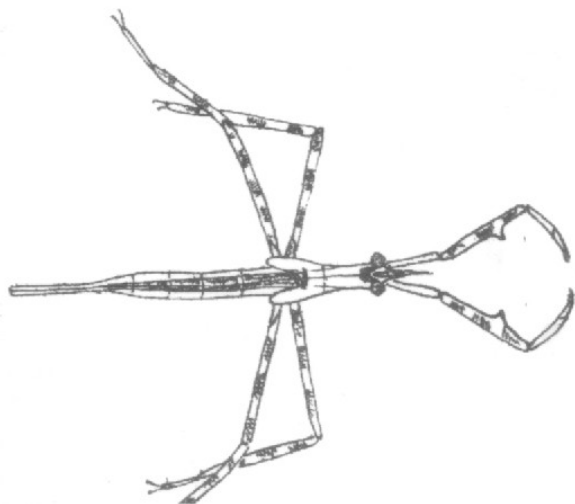
Zonnig, niet te koud, niet te warm, een ideale middag om langs de sloot door te brengen. Gewapend met schepnet en potten naar de Zwaardslotse weg om te kijken of de Zoetermeerse sloten echt niet meer interessant zijn. Dat was gelukkig niet het geval. De eerste haal met het net leverde al een gekrioel op van libellelarven, wantsen, watervlooien en waterplantjes. Met zeven deelnemers, onder leiding van Peter van Wely, werd al dit moois bekeken.

De ruggezwemmers (*hier afgebeeld Notonecta, het bootsmannetje, met een kolonie eencelligen op het lichaam*) en duikerwantsen waren goed vertegenwoordigd,

maar ook libellelarven konden bekeken worden. Eieren van de staafwants, afgezet op plantenstengels, waren een aardige vondst.

Staafwants (Ranatra linearis)

Deze inheemse waterscorpioen boort de eieren in rijtjes in de stengels en bladen van waterplanten. In mei en juni komen de larven te voorschijn, die zich na een aantal vervellingen tot het volwassen insect ontwikkelen. Het hier getekende exemplaar is 40 mm lang, vanaf de ogen tot het einde van de adembuis. Heel gemakkelijk thuis uit het ei te kweken. Na een paar weken kruipen de kleine wantsen uit hun en ei.

Ook langs het water veel moois. Egelskop, zwanebloem, pijptorkruid, waterweegbree, harig wilgenroosje, om er maar wat van de meer opvallende te noemen.

*Peter van Wely
toont de grote egelskop op 20 juni*

In het water het alomtegenwoordige gedoomd boomblad, de stijve waterranonkel en als leuke vondsten gekroesd fonteinkruid en kranswier (*Chara aspera*), met zijn interessante biologie. De draadwieren produceerden in het felle zonlicht overvloedig zuurstof. De zuurstofbelletjes blijven in de dradenmassa hangen en laten de hele klussen naar het oppervlak stijgen, waar het dan te zien is als "flab". Niet direct een aantrekkelijk gezicht, maar erg de moeite waard om eens onder het microscoop te bekijken. Stekelbaarsjes en voorns waren overvloedig aanwezig, niet verwonderlijk gezien de rijkdom aan watervlooien. Duidelijk een voedselrijke, gezonde sloot. Vlug doorgelopen bij een meerkoetennest met zes eieren, om het broedsel niet te verstoren. Een sloot om weer naar terug te gaan en gewapend met een loupe nog eens wat precieser naar de levende have te kijken. Al met al een excursie die herhaald moet worden!

DE BIJEENKOMST OP 22 JUNI

Op 22 juni hield Jeroen Voogd een lezing over rupsen en vlinders. Geïllustreerd met overheadsheets en dia's werd dit een voorbeeld van kwaliteit die wij in de KNNV hopen te handhaven. Kort, helder, enthousiasmerend en zonder oplezen-van-papier. Jeroen houdt zich al vele jaren bezig met het kweken van vlinders. Wij hopen in het volgende nummer een korte samenvatting te kunnen publiceren. Johan Vos presenteerde het resultaat van de zoekactie de stinkende gouwe, waarvan eveneens in het volgende nummer nader verslag. Peter van Wely gaf tot ieders bewondering onvoorbereid een start van de zoekactie gierzwaluw op basis van onderstaande hand-out.

WIE ZIET DE GIERZWALUW

De gierzwaluw (*Apus apus*) onderscheidt zich van de andere zwaluwen door sikkelvormige vleugels en de donkere onderdelen. Verder heeft de gierzwaluw een kleine snavel maar een enorme wijde bek.

Er is geen enkele vogel die meer vliegt dan de gierzwaluw. Sterker nog de gierzwaluw brengt het grootste deel van zijn leven in de lucht door. Voedsel en nestmateriaal worden al vliegend verzameld. De vogel drinkt en baadt zonder neer te strijken, paart in de lucht en slaapt zelfs al vliegende. Het voedsel van de gierzwaluw bestaat uit allerlei vliegende insecten. Rond de snavel van een gierzwaluw bevinden zich een groot aantal borstelharen, die ervoor zorgen dat de insecten naar binnen worden geloodst.

Gierzwaluwen vliegen in grote troepen, luid krijsend, over daken in de buurt van hun nesten. De gierzwaluw is karakteristiek voor de oude stadswijken, want vooral hier zijn de als de broedplaats geschikte dakpannen en dakconstructies aanwezig. In Zoetermeer broeden er vooral gierzwaluwen in het oudere gedeelte van de Dorpstraat. Wanneer in Zoetermeer de mieren gaan zwermen, vaak op warme zomerdagen, dan kun je zwermen gierzwaluwen samen met meeuwen op de mieren zien jagen. Een gierzwaluw kan je eigenlijk niet ontgaan, vrijwel altijd krijsen de vogels luidkeels tijdens de vlucht. Het voedsel voor de jongen wordt opgeslagen in de keelzak, todat het een grote dichte bal vormt. Vanuit hun kolonies pendelen de volgels over tientallen en soms wel honderden kilometers naar hun voedselgebieden. Het gevolg hiervan is dat de jongen soms uren, dagen en met slecht weer soms zelfs weken zonder voedsel zitten. Door hun stofwisseling te vertragen en hun lichaamstemperatuur te verlagen kunnen de jongen weken teren op hun enorme vetreserves.

En dat terwijl veel jonge zangvogels al sterven na enkele uren zonder voedsel. In ons land worden de gierzwaluwen doorgaans van april tot en met september waargenomen. In oktober en november wordt de vogel ook nog wel waargenomen, maar dan slechts sporadisch en alleen als het vroege voorjaar te nat was. Indien het voorjaar te nat is stellen de vogels het broeden even uit omdat er dan te weinig voedsel aanwezig is.

BIJEENKOMST 7 SEPTEMBER

De KNNV-bijeenkomst in de Soete Aarde zal bestaan uit een lezing van Peter van Wely over paddestoelen als voorbereiding op de paddestoelen-excursies in de herfst. Daarnaast wordt het resultaat van de zoekactie gierzwaluw gepresenteerd en de zoekactie geschubde inktzwam gestart.

VLINDERJAAR 1994

In 1994 worden door de afdelingen Delft, Gouda, Leiden en Zoetermeer een aantal door de provincie gesubsidieerde activiteiten georganiseerd, samengevat onder de titel "Vlinderjaar". Centraal staan de atalanta, het citroentje, de dagpauwoog, het gamma-uiltje en de kleine vos. Bij voldoende financiering verzorgt de afdeling Zoetermeer een folder en een brochure.

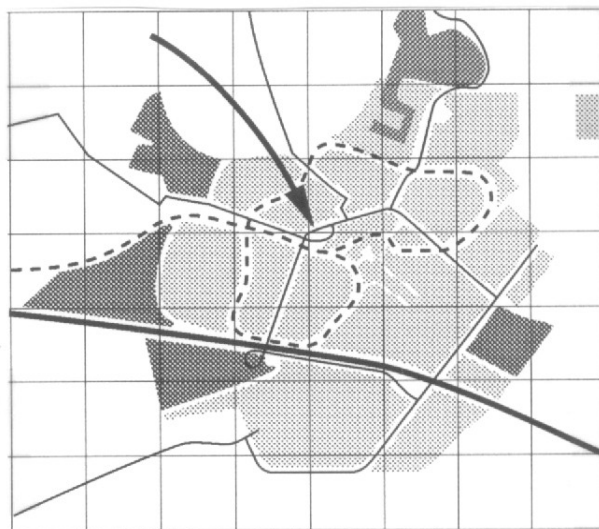
BOEKEN

De SOVON-atlas van de Nederlandse vogels van f 69,50 ligt bij V&D in het Stadshart voor f 15,- in de ramsh. De atlas geeft verspreidingskaartjes van vrijwel alle vogelsoorten in verschillende maanden van het jaar.

IMPORT PAARSE MORGENSTER

Ons lid Muis heeft mij bekend de paarse morgenster uit Frankrijk te hebben geïmporteerd. Ik heb hem begin juni 's-ochtends inderdaad zien bloeien op nevenstaande plek.

Plek waar de door Muis geïmporteerde Rode Morgenster is aangeslagen

EXCURSIEPROGRAMMA AFDELING ZOETERMEER 1993

De excursies vinden plaats op zondag om 14.00 uur

DATUM	VERZAMELPUNT	THEMA	EXCURSIELEIDER
11 juli	Wijkcentrum Meerzicht tegenover Meerzichtlaan	Natuur in je wijk	Johan Vos
22 aug	Westpunt	Rupsen/vlinders	Jeroen Voogd
Serie paddenstoelenexcursies in de herfst onder leiding van Peter van Wely:			
19 sep	Westpunt		
3 okt	Noord-AA, restaurant AA-Zicht		
17 okt	Locomotion, met de auto (carpooling) naar Meijendel (daar half uur later evt. anderen ontmoeten bij de ingang)		
31 okt	Locomotion, met de auto (carpooling) naar Raaphorst (daar half uur later evt. anderen ontmoeten bij de ingang)		
14 nov	Vernède Sportpark, tegenover zwembad de Driesprong. Paarssteel Schijnridder!		

COLUMN

Raadslid wil fluitekruid

Wassenaar - Het WD-raads-lid E. Tamboezer wil dat de gemeente in de middenbermen langs de villalanen grote hoeveelheden wilde bloemen gaat zaaien.

„Fluitekruid en klapprozen bijvoorbeeld. Dat staat heel fris”, zo legde ze wethouder A. Pruijs (WD, openbare werken) gisteravond in een vergadering van de raadscommissie uit. CDA'er C. Overdevest - zelf bolienkweker van beroep — zei dat zoiets alleen maar ongemak kan veroorzaken. „Het is en blijft allemaal onkruid”. De wethouder leek het wel wat en beloofde de mogelijkheden nader te onderzoeken.

Aardige dame, dat raadslid Tamboezer. Die houdt vast enorm van de natuur, en van tuinieren. Op haar aanwijzingen houdt haar hovenier haar tuin perfect bij. En ze is zelf ook niet bang om haar gebloemde tuinhandschoentjes vuil te maken. Ze heeft alle boeken van Elisabeth Lestrioux en Florentine van Eeghen, stel ik me voor. Op haar toilet hangt een verjaardagskalender, geaquarelleerd door Janneke Brinkman. Wellicht ontdekte deze mevrouw daar de schoonheid van wilde bloemen. Nu droomt ze van middenbermen in cottage-stijl. Nee, dat kan nog best leuk worden, daar in Wassenaar. En dan moeten we natuurlijk niet gaan muggeziften dat klapprozen niet zo samengaan met fluitekruid. **Nee** hoor, mevrouw Tamboezer, dan neemt u toch leuk

duizendblad of wilde peen bij de klaproosjes. Dat staat ook heel fris. Kom maar kijken in Zoetermeer, met uw wethouder. De CDA'er C. Overdevest -bollenkweker- verdeelt de plantenwereld uiteraard in bolbloemen en onkruid. Onkruid is dus alles, wat grond bezet waar bollen hadden kunnen groeien. Zeg nou zelf, komen al die toeristen met hun fototoestellen hierheen voor het fluitekruid, of voor de tulpepen? En wat dacht u van de werkgelegenheid? Ooit gehoord van scholieren die hun vakantiegeld verdienen met het pellen van klapprozen? Zonder tulpen en hyacinten waren er misschien helemaal geen Wassenaarse villa-lanen geweest. Peilers der economie, en zo, die bollen. Maar hoe is toch het misverstand in de wereld gekomen dat we ze mooi moeten vinden?

Het is heel edelmoedig dat meneer Overdevest opkomt voor de bol. Die heeft het toch al zo moeilijk. U dacht toch niet dat al die vlakten hyacint daar zomaar vanzelf groeien. Allerlei schimmels en virussen en vreetbeestjes hebben het op de felgekleurde monocultures voorzien, en moeten duur bestreden worden. Zelfs vossen vormen een bedreiging, las ik in de krant. Je zou denken dat die, heel nuttig, konijnen en hazen in het groen-groen-bollenland veroveren. Maar nee, ze lopen zomaar 'van het ene bollenveld naar het andere', en verspreiden zo 'zwartzand'. Au. En dan komt ook nog zo'n mevrouw die van gemeentewege onkruid wil gaan zaaien! 'Dat kan alleen maar ongemak veroorzaken. 'Ja, stel je voor dat iedereen ineens ontdekt dat onkruid eigenlijk veel mooier is!

Marit

DATA

Schrijf in uw agenda

10 juli Stichting FLORON Excursie district 7 bij het kanaal Almelo-Nordhorn. Start om 9.00 uur. Informatie bij Otto Zijlstra, telnr. 053-331589

11 juli KNNV Zoetermeer Natuur in je wijk. Start om 14.00 uur. Wijkcentrum Meerzicht, tegenover Meerzichtlaan. Leiding en informatie bij Johan Vos, telnr 079-537504 op donderdag en vrijdag middag van 16.00-17.00 uur

17 juli KNNV excursie Treinexcursie naar het landgoed "Elswout" bij Haarlem. Start om 8.50 uur op het CS Den Haag. Leiding, opgave en informatie bij Netty Kuling, telnr. 070- 3930997

24 juli KNNV excursie Fietsexcursie door de polder Krimpenerwaard. Start om 8.00 uur op het CS Den Haag. I.v.m. het huren van fietsen op het station van Gouda, opgave voor 1 juli! Leiding, opgave en informatie bij Nan van Loon telnr. 070-3835563

31 juli KNNV excursie Dagvlinderexcursie in Madestein Leiding, opgave en informatie bij Fred Wilmink telnr. 070-3274724

7 aug. KNNV excursie Auto- planten-excursie naar Gouree Leiding, opgave en informatie bij Jan Cevat telnr. 070-3609035

8 aug. Stichting FLORON

Inventarisatie district 14 bij Broek in Waterland. Start om 9.30 uur.
Informatie bij Ton Denters, telnr. 020-6164105

14-15 aug. Stichting FLORON Inventarisatieweekend Terschelling
Informatie en opgave(verplicht) bij Jacob Koopman, telnr. 05610-16317

21 aug. KNNV excursie Auto- excursie naar Voorne. Leiding, opgave en informatie bij Joost Blommers telnr. 070-3678288

22 aug. KNNV Zoetermeer Rupsen-excursie Start om 14.00 uur. Bij het Westpunt in het Westerpark. Leiding en informatie bij Jeroen Voogd, telnr. 079-213152

22 aug. Stichting FLORON Inventarisatie district 14 bij Hilversum. Start om 9.30 uur.
Informatie bij Ton Denters, telnr. 020-6164105

29 aug. FLORON, District "Hollands Duin" Fietsexcursie in de omgeving van Leimuiden/Langeraar. Start om 10.30 uur
Informatie en opgave (verplicht) bij Joop Mourik telnr. 023-285502

4 sept. KNNV excursie Roeien op de Nieuwkoopse plassen. Leiding, opgave(voor 1 juli) en informatie bij Klaas Kromhout, telnr. 070-3808520

4 sept. Stichting FLORON Excursie district 7 op de Manderheide. Start om 9.00 uur.
Informatie bij Otto Zijlstra, telnr. 053-331589

07 sept. KNNV-bijeenkomst in de Soete Aerde: Paddestoelen, Gierzwaluw

11 sept. Stichting FLORON Excursie Waaloevers nabij Ewijk/Beuningen o.l.v. Flip Sollman. Start om 10.00 uur.
Opgave verplicht bij het Landelijk Bureau, telnr. 071-273533

19 sept KNNV Zoetermeer Paddestoelexcursie
Start om 14.00 uur bij het Westpunt in het westerpark. Leiding en informatie bij Peter van Wely, telnr. 079-520414

19 sept. FLORON, District "Hollands Duin" Stadsexcursie in Alphen a/d Rijn. Start om 10.45 uur.
Informatie en opgave (verplicht) bij Joop Mourik telnr. 023-285502

3 okt. KNNV Zoetermeer Paddestoelenexcursie
Start om 14.00 uur bij restaurant AA-zicht bij de Noord-AA plas. Leiding en informatie bij Peter van Wely, telnr.079-520414

17 okt. KNNV Zoetermeer Paddestoelenexcursie in Meyendel.
Start om 14.00 uur bij discotheek Locomotion. Carpooling mogelijk.
Leiding en informatie bij Peter van Wely, telnr. 079-520414

2 nov. KNNV-bijeenkomst in de Soete Aerde.

14 nov. KNNV Zoetermeer Paddestoelenexcursie Start om 14.00 uur bij het Vernède sportpark, tegenover zwembad de Driesprong.

Leiding en informatie bij Peter van Wely,
telnr. 079-520414

Tussen mei en augustus organiseert de
IJsselacademie enkele inventarisaties in
Noordwest-Overijssel. Men informatie bij H.
van der Laan, telnr. 038-650516

Het Zuidhollands landschap heeft een
boekje uitgegeven, "Actief in de Natuur",
daarin staan uitgebreide informatie over
alle activiteiten van het Zuidhollands
Landschap.

Adres: Schiedamsesingel 181, 3012 BB
Rotterdam, Telnr.010-4135045

Excursies van de KNNV-afdeling in de
regio (b.v. Delft, Leiden, Den Haag, Gouda
enz.) zijn hier nog niet in opgenomen.

REDACTIE ADRES

Taeke M. de Jong
Marsmanhove 2
2726 CM Zoetermeer
Telefoon:
werk: 015-785965
thuis: 079-516599

HET VOLGENDE NUMMER

De stinkende gouwe
De gierzwaluw
Het Vlinderjaar
Natuur in Zoetermeer
Oeverzwaluwen in het Stadshart
Vlinders en rupsen

NAMEN

VOORLOPIG BESTUUR

Jan Parmentier, voorzitter (169210)
Jeroen Voogd, secretaris (213152)
Hans Biezen, penningmeester (421351)

INITIATIEFGROEP

Rob Bolle
Annet de Jong (422924)
Taeke de Jong (516599)
Tilly Kester
Els Prins (01793-1749)
Ben Prins (01793-1749)
Ies Voogd
Johan Vos
Peter van Wely (520414)
Ineke Zwarekant